

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

МАТЕРІАЛИ

**VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

(м. Полтава, 2-3 квітня 2020 року)

**Полтава
2020**

**Міністерство освіти і науки України
Центральна спілка споживчих товариств України
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

МАТЕРІАЛИ

**VII міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції**

(м. Полтава, 2–3 квітня 2020 року)

**Полтава
ПУЕТ
2020**

Програмний комітет

О. О. Нестуля, голова комітету, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Члени програмного комітету

Е. Б. Аймагамбетов, д. е. н., професор, ректор Карагандинського економічного університету;

С. М. Лебедева, д. е. н., професор, ректор Білоруського торгово-економічного університету споживчої кооперації;

А. А. Мазаракі, д. е. н., професор, ректор Київського національного торговельно-економічного університету;

Л. А. Шавга, д. е. н., професор, ректор Кооперативно-торгового університету Молдови;

Х. Н. Факеров, д. е. н., професор, ректор Таджикиського державного університету комерції.

Організаційний комітет

О. В. Манжура, голова організаційного комітету, д. е. н., доцент, проректор із науково-педагогічної роботи ПУЕТ;

Г. О. Бірта, заступник голови комітету, к. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи (ТБЕМС) ПУЕТ;

Т. В. Сахно, д. х. н., с. н. с., професор кафедри ТБЕМС ПУЕТ;

Х. З. Махмудов, д. е. н., професор, завідувач кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії (ПДАА);

А. С. Ткаченко, к. т. н., доцент, декан факультету товарознавства, торгівлі та маркетингу, доцент кафедри ТБЕМС ПУЕТ;

С. А. о. Багіров, к. т. н., доцент, доцент кафедри електромеханіки та електрообладнання Азербайджанського технічного університету;

О. А. Галич, к. е. н., професор, директор навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій ПДАА;

С. Е. Мороз, к. пед. н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права ПДАА;

О. В. Калашник, к. т. н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права ПДАА;

О. В. Кириченко, к. т. н., доцент кафедри ТБЕМС ПУЕТ;

Л. М. Губа, к. т. н., доцент, доцент кафедри ТБЕМС ПУЕТ;

Ю. Г. Бургу, к. с.-г. н., доцент, доцент кафедри ТБЕМС ПУЕТ;

А. Д. Кобищан, к. т. н., доцент, доцент кафедри ТБЕМС ПУЕТ;

О. О. Горячова, к. т. н., доцент, доцент кафедри ТБЕМС ПУЕТ;

З. П. Рачинська, ст. викладач кафедри ТБЕМС ПУЕТ.

Актуальні проблеми теорії і практики експертизи товарів : матеріали VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (2–3 квітня 2020 року). – Полтава : ПУЕТ, 2020. – 407 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Текст укр., рос., англ. мовами.

ISBN 978-966-184-373-7

У матеріалах конференції розглядаються теоретичні й методологічні засади проведення експертизи товарів, ідентифікація та фальсифікація товарів, експертні дослідження харчових продуктів і нехарчової продукції як інструмент впливу на безпечність і засіб захисту прав споживачів, митна політика України в умовах поглиблення інтеграційних процесів, формування професійних компетентностей під час підготовки фахівців із підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

УДК 658.62-047.37

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» заборонено

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і
торгівлі», 2020

ISBN 978-966-184-373-7

Список використаних інформаційних джерел

1. Оберлехнер Т. Психология рынка Forex/ Т. Оберлехнер – Москва: Омега-Л, 2005. – 47-50с.
2. Стили принятия торговых решений валютными трейдерами: сайт. – URL: <http://bigideas.ru/articles/stili-prinyatiya-torgovyh-resheniy-valyutnymi-treyderami.php> (дата обращения: 1.04..2020). – Текст: электронный.

НАВЧАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВУ: ПОШУК ЕФЕКТИВНОГО БАЛАНСУ М'ЯКИХ І ЖОРСТКИХ НАВИЧОК

С. Мороз,

доцент кафедри підприємництва і права, канд. пед. наук, доц.

О. Калашник,

доцент кафедри підприємництва і права, канд. техн. наук, доц.

Полтавська державна аграрна академія, Україна, м. Полтава

Д. Каменова,

Ph. D, професор

Варненський університет менеджменту, Болгарія, м. Варна

Урізноманітнення й ускладнення видів підприємницької діяльності зумовлюють запит на новий тип підприємця і нові методики його підготовки. Науковий інтерес до проблеми фахової підготовки майбутніх підприємців викликаний важливим значенням підприємництва у розвитку економіки країн, фундаментальними змінами стратегічних цілей і змісту освіти на засадах «...компетентнісного підходу та особистісної орієнтації, світового досвіду та принципів сталого розвитку» [1].

Перехід вищої освіти до антропоцентричної, гуманістичної моделі, впровадження інноваційних методів навчання на основі компетентнісного підходу та інші прогресивні нововведення покликані покращити фахову підготовку молоді. Однак, як зазначають науковці [2, 3], приведення теоретичної підготовки майбутніх підприємців у відповідність до сучасних вимог ринку праці відбувається надзвичайно повільно, у тому числі через відсутність цілісної концепції формування підприємницьких компетенцій на всіх рівнях системи професійної освіти.

Вирішенню проблеми підвищення якості підготовки здобувачів вищої освіти до підприємницької діяльності, на наш погляд, може допомогти вивчення та впровадження у вітчизняну освітню практику світового досвіду. Наприклад, у Європейському Союзі програму, спрямовану на розвиток політики і практики навчання підприємству започатковано ще у 2000 р., коли глави урядів ЄС ухвалили «Лісабонську стратегію» [3].

Аналіз наукових праць вітчизняних і закордонних вчених з означеної проблематики свідчить про те, що з появою великої кількості нових форматів освіти, які стають все більш популярними серед молоді, «знання» більше не є

прерогативою університетів [4]. Зокрема, В. Clark [5] звертає увагу на той факт, що у вищій школі, окрім традиційної функції передачі професійних знань і навичок, з'являється зобов'язання прищепити здобувачам вищої освіти підприємницьке мислення, причому не у вигляді додаткових окремих навичок і компетенцій, а у вигляді глибоко засвоєних патернів бізнес-моделювання.

К. Коваль наголошує, що вимоги до набутих знань, навичок і вмінь суттєво модифікуються, причому дедалі зростаючими темпами. На думку дослідниці, уміння користуватися комп'ютерними технологіями і обладнанням, а також знання іноземних мов стрімко переходять із розряду важливих рис сучасного фахівця у розряд інструментальних вмінь і навичок, які необхідні такою ж мірою, як і звичайна грамотність [2].

Багатогранні наукові дослідження, які сконцентровані на розв'язанні проблем підприємницької освіти, доводять існування певних суперечностей: з одного боку, для того, щоб випускники ЗВО в умовах глобалізаційних процесів змогли вписатися у сучасну економіку потрібно, щоб вони володіли підприємницькими компетенціями; з іншого боку – традиційне уявлення про підприємницькі компетенції не відповідає вимогам сучасного ринку праці.

У даному контексті цікавими є дослідження провідного закордонного теоретика підприємницької освіти В. Johannisson, який виділяє такі важливі для підприємця компетенції (табл. 1).

Таблиця 1 – Матриця підприємницьких компетенцій (за В. Johannisson [6])

Компетенції	Особистість
Знати, навіщо...	Готовність до самовіддачі, ризику, витримка, віра в себе
Знати, як...	Професійні знання та вміння
Знати, хто...	Навички мережевого спілкування
Знати, коли...	Навички та інтуїція
Знати, що...	Загальні знання, технологічні знання, спеціальні знання

Науковець вважає, що підприємницькі компетенції «Знати, навіщо...» і «Знати, коли...» є значною мірою вродженими, хоча і можуть бути розвиненими під час навчання. Компетенції «Знати, як...», «Знати, хто...» і «Знати, що...» розвиваються, на думку експерта, тільки у контексті спеціальної підприємницької освіти.

Розв'язання проблем формування підприємницьких навичок пропонується й іншими відомими іноземними підприємцями і теоретиками підприємництва [7], які своїми дослідженнями доводять, що підприємницький успіх залежить від співвідношення так званих твердих (hard skills) та м'яких (soft skills) компетенцій, тобто комбінацій особистих якостей та інстинктивних умінь здобувачів вищої освіти, більшість з яких можна удосконалити у процесі роботи і навчання.

В Україні поняття hard skills і soft skills є відносно новими і достатньою мірою недослідженими. Найчастіше при перекладі термін hard skills визначають

як «жорсткі» навички (компетенції), а *soft skills*, як «м'які» навички (компетенції). Уважається, що жорсткі компетенції – це професійні, технічні навички, які легко піддаються спостереженню, вимірюванню та наочній демонстрації.

У підприємницькій діяльності поняття *hard skills* відповідає технічним або адміністративним процедурам, які присутні у бізнес-процесах (робота з обладнанням, управління процесами тощо). *Soft skills* – навички, прояв яких складно відстежити, перевірити і наочно продемонструвати. Їх формування передбачає навчання лідерству, менеджменту, мотивації, роботі у команді, управлінню часом, проведенню презентацій, особистісному розвитку тощо. При цьому вважається, що для успішної кар'єри випускникам рівною мірою потрібні і ті й інші навички.

Українські університети у підготовці майбутніх підприємців орієнтуються на освітні стандарти за напрямом підготовки 076 «Підприємництво, освіта та біржова діяльність», якими чітко визначений перелік загальних і спеціальних компетентностей випускників різних ступенів освіти. Наприклад, для першого (бакалаврського) рівня освіти передбачено формування дванадцяти загальних та десяти спеціальних компетентностей. Інтегральною компетентністю визначено «...здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур» [8].

Аналіз стандартних компетентностей показує, що основні зусилля вітчизняної вищої школи у процесі фахової підготовки майбутніх підприємців спрямовані на формування жорстких компетенцій. При цьому, як свідчить досвід європейських країн, підвищення якості підприємницької освіти можна досягти лише шляхом поєднання жорстких компетенцій з м'якими компетенціями.

Слід зазначити, що у стандарті [8] в описі низки підприємницьких компетентностей, як ЗК-3, ЗК-4, ЗК-5, ЗК-7, СК-3 є елементи *soft skills*, тобто у національну систему компетенцій вже закладена ідеологія *soft skills*: ЗК 3 – здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; ЗК 4 – здатність спілкуватися іноземною мовою; ЗК 5 – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; ЗК 7 – здатність працювати у команді; СК 3 – здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин [8].

Як бачимо, у стандартах виокремлено компетенції *спеціальні (СК)* – такі, що збільшують цінність людини у рамках виконання конкретного завдання, та *загальні (ЗК)* – такі, що збільшують цінність людини через ринок праці та приватне життя. Однак, роботодавці більш схильні розрізняти компетенції *hard skills* та *soft skills*. Тверді навички у розумінні роботодавців тісно пов'язані безпосередньо з роботою, зі знаннями, легко спостерігаються, вимірюються і набуваються. Вони являють собою основні професійні вимоги до робітника.

М'які навички не є специфічними для роботи, вони тісно пов'язані з особистими якостями працівника, які є нематеріальними.

У освітньому середовищі, на жаль, не існує консенсусу, який би використовувався для позначення м'яких навичок. У фахових наукових працях можна зустріти словосполучення: «загальні навички», «ключові навички», «необхідні навички», «навички для життя», «навички для працевлаштування» тощо, що по суті є синонімами м'яких навичок. Описуючи soft skills, науковці підкреслюють, що вони тісно пов'язані з особистими якостями людини: її відношенням (впевненість, дисциплінованість, самоуправління ...), соціальними навичками (спілкування, робота в команді, емоційний інтелект ..) здібностями до управління (зберігання часу, вирішення проблем, критичне мислення ...) тощо. Однак, доводиться констатувати, що відсутність єдиного підходу до розуміння м'яких навичок ускладнює їх оцінку та розвиток під час навчання.

Сьогодні освітянами розглядаються різні підходи до розв'язання проблеми поєднання м'яких і жорстких навичок у процесі навчання підприємництва. Нам імпонує позиція науковців, які вважають, що традиційне уявлення про фахові компетенції підприємців не відповідає вимогам сучасного ринку праці. Теза про те, що несформованість у фахівця soft skills може привести до втрати роботи та/або бізнесу навіть за наявності професійних знань і навичок високого рівня, на наш погляд, є цілком обґрунтованою. Можна також стверджувати, що чим вище працівник просувається кар'єрними сходами, тим важливішими є його гнучкість та адаптивність, тобто soft skills.

Зважаючи на викладене, можемо зробити висновок, що професійна підготовка майбутніх підприємців потребує удосконалення з поправкою на органічне поєднання, як традиційних, прописаних у стандарті компетентностей, – так званих hard skills, так і soft skills. Це потребує пошуку нових педагогічних технологій навчання та ефективних умов, здатних забезпечити вирішення цієї проблеми.

Список використаних інформаційних джерел

1. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення 15.03.2020).

2. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливіших чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного університету. 2015. № 2. С. 162-167.

3. Піддубна К. С. Роль бізнесової освіти в розвитку молодіжного підприємництва. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. 2013. Вип. 13. С. 19-33.

4. Энтони А. Грибен, ЕФО, апрель 2006 г. Обучение предпринимательству: задачи и возможности. URL : [http://www.etf.europa.eu/webatt.nsf/0/5445922943B30DF1C12579C9003A8BD4/\\$file/NOTE6VYFBU.pdf](http://www.etf.europa.eu/webatt.nsf/0/5445922943B30DF1C12579C9003A8BD4/$file/NOTE6VYFBU.pdf)

5. Clark B. The Entrepreneurial University: New Foundations for Collegiality, Autonomy and Achievement. Journal of the Programme on Institutional Management in Higher Education, V. 13, № 2, 2014. URL : <http://www.oecd.org/edu/imhe/37446098.pdf>.

6. Johannisson B. University training for entrepreneurship: Swedish approaches Entrepreneurship & Regional Development. An International Journal. 1991. Vol. 3. P. 67-82.

7. Edward James Branson. Inspiration, innovation and advice. URL : <https://www.virgin.com/entrepreneur.html> (дата звернення 15.03.2020).

8. Стандарт вищої освіти України рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Наказ Міністерства освіти і науки України 13.11.2018 р. № 1243. Київ, 2018 URL:- <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/076-pidpriemnitstvo-torgivlya-ta-birzhova-diyalnist-bakalavr.pdf> (дата звернення 15.03.2020).

ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ НАСТАВНИЦТВА В ЕКСПЕРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

М. М. Оверчук,

завідувач відділу товарознавчих, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності

Закарпатський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України, Україна, м. Ужгород

Кожен з нас колись робив свої перші кроки у професійній діяльності. Закінчивши вищий учбовий заклад, випускники потрапляють в умови, коли здобуті теоретичні знання нарешті необхідно застосувати на практиці. Але, як це часто буває, не завжди академічні надбання стають в нагоді у реальному житті – теорія зазвичай далека від практики.

Для подолання труднощів, що виникають на першому етапі трудової діяльності, молодому фахівцю необхідна дієва професійна підтримка більш досвідчених колег по роботі та, безпосередньо, наставника, щоб набутий теоретичний досвід максимально ефективно трансформувати у результативну практичну роботу.

Потреба будь-якої організації чи установи у підготовці кваліфікованих працівників та їх навчанні зумовлює необхідність підбору найбільш ефективних та якісних його форм. Одним з таких видів навчання є наставництво. Як показує практика, інститут наставництва є ефективною складовою при підготовці молодих фахівців до виконання ними покладених на них службових обов'язків у майбутньому.